

PROTOKOL O PRIVREMENOM REŽIMU UZ JUŽNU GRANICU (2002.) S POSEBNIM OSVRTOM NA ODLUKE VLADA REPUBLIKE HRVATSKE I CRNE GORE O ISTRAŽIVANJU I EKSPLOATACIJI UGLJIKOVODIKA U JADRANU

Prof. dr. sc. VESNA BARIĆ PUNDA*
VALERIJA FILIPOVIĆ, mag. ing. geod. et geoinfo.**

UDK 341.222(497.12:497.16)
332.142.4(497.12:497.16)
Izvorni znanstveni članak
Prilmeno: 26.3.2015.
Prihvaćeno za tisak: 20.5.2015.

U ovome radu autorice analiziraju Protokol između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije (danas je stranka Protokola Crna Gora koja je 3. lipnja 2006. proglasila neovisnost i samostalnost) o privremenom režimu uz južnu granicu između dviju država (2002.) i odluke vlada Crne Gore (2011., 2014.) i Republike Hrvatske (2014.) koje se odnose na istraživanje i eksploataciju ugljikovodika u Jadranu, s obzirom na crtu razgraničenja morskih i podmorskih prostora prema Protokolu.

Vlada Crne Gore je 3. ožujka 2011. donijela Odluku o određivanju blokova za istraživanje i proizvodnju ugljikovodika čije granice odstupaju od morskog razgraničenja dviju država prema odredbama Protokola o privremenom režimu uz južnu granicu, ali i pravila međunarodnog prava mora, za razliku od koordinata istražnih prostora Prvog javnog nadmetanja za izdavanje dozvola za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na Jadranu, objavljenog na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske od 27. ožujka 2014.

Ključne riječi: *istraživanje i eksploatacija ugljikovodika u Jadranu; morske granice između Hrvatske i Crne Gore; Jadransko more.*

1. Desetoga prosinca 2002. godine potpisan je *Protokol između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o privremenom režimu uz južnu granicu između dviju država* (u daljnjem tekstu: *Protokol*) kojim je uspostavljen privremeni režim na tom području. Danas je stranka *Protokola Crna Gora* koja je 3. lipnja 2006. proglasila neovisnost i samostalnost.

Razgraničenje morskih prostora između dviju država počinje od krajnje točke kopnene granice koja izlazi (izbija) na morsku obalu. Prema službenim podacima Državne geodetske uprave (DGU)¹ ta krajnja točka kopnene granice je na *rtu Konfin*.²

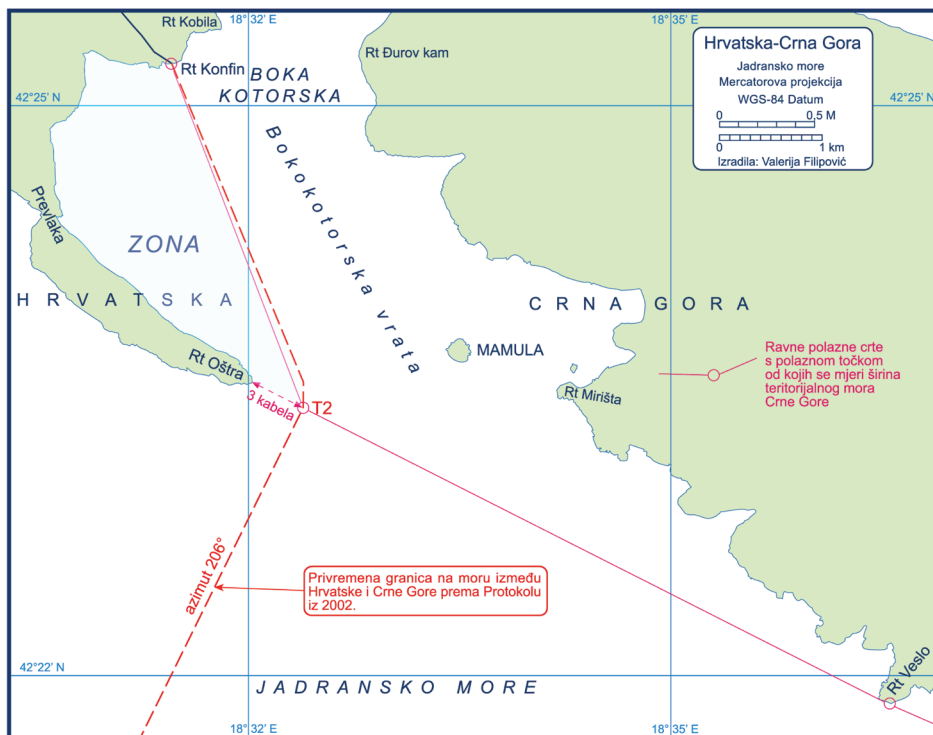
* Dr. sc. Vesna Barić Punda, redovita profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, 21000 Split; e-mail: vesnapu@pravst.hr

** Valerija Filipović, mag. ing. geod. et geoinfo., glavna redaktorica pomorskih karata, Kartografski odjel Hrvatskog hidrografskog instituta u Splitu, Zrinsko-Frankopanska 161, 21000 Split; e-mail: valerija.filipovic@hhi.hr

¹ www.dgu.hr

² Više o položajnoj različitosti krajnje točke kopnene granice između Hrvatske i Crne Gore u pojedinim kartografskim izvornicima vidi u: Vesna Barić Punda, Valerija Filipović, Novi prilozi razgraničenju

Kao privremena granica uz hrvatsku obalu u *Bokokotorskim vratima*³ povučena je ravna crta od točke na *rtu Konfin* do točke koja je udaljena 3 kabela (555,6 m) od rta Oštra i nalazi se na spojnici rt Oštra – rt Veslo (*naša oznaka*: točka T2). Udaljenost od točke T2 do rta Veslo iznosi 3,5 M i 11,5 puta je veća od udaljenosti između rta Oštra i točke T2. Spojnica rt Oštra – rt Veslo upravo je ona ravna polazna crta koja je zatvarala unutrašnje morske vode Federativne Narodne Republike Jugoslavije prema *Zakonu o obalnom moru FNRJ iz 1948.* (čl. 3. st. 1. t. 3.).⁴

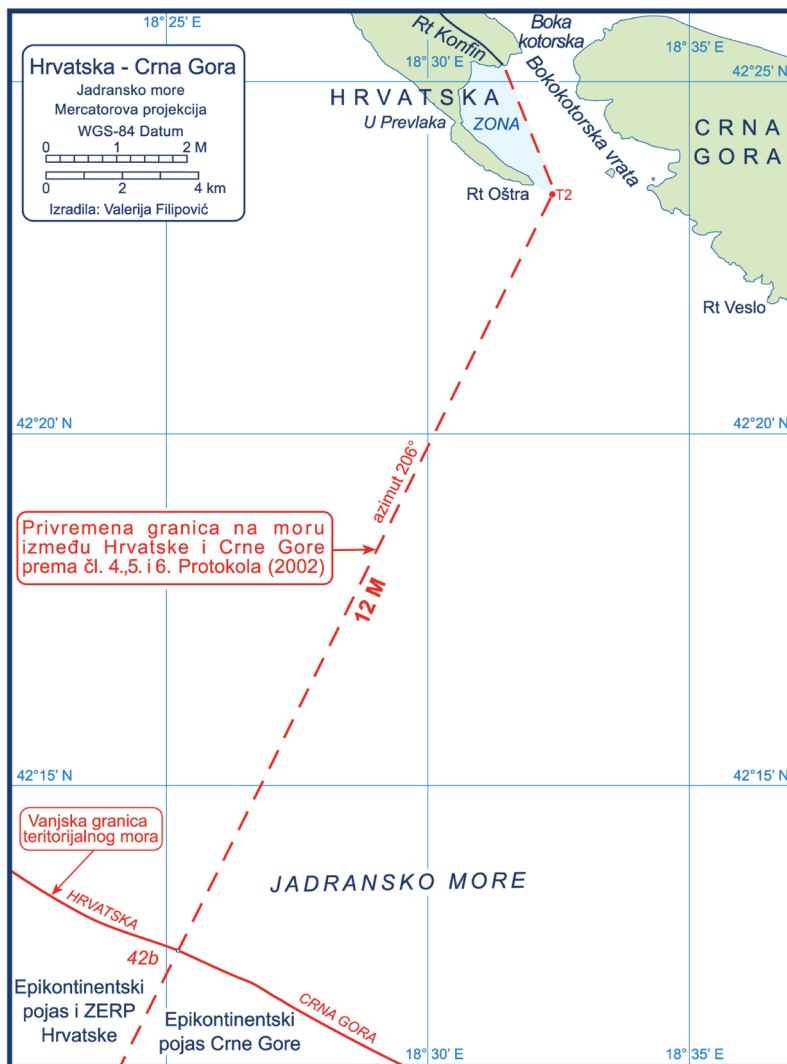
Karta 1. Hrvatska – Crna Gora, privremena granica na moru u Bokokotorskim vratima/zaljevu Boka Kotorska prema Protokolu iz 2002.

morskih i podmorskih prostora između Hrvatske i Crne Gore, *Zbornik radova In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid*, Drugi znanstveno stručni skup Aktualnosti pomorskog prava i prava mora (1. srpnja 2011., Rab), Split, 2012., str. 243–260.

³ Kada se govori o razgraničenju morskih prostora u *Bokokotorskom zaljevu/Boki kotorskoj* između Republike Hrvatske i Crne Gore onda se to razgraničenje isključivo odnosi na morski prostor *Bokokotorskih vrata*, na ulazu u zaljev *Boka kotorska*. Južna granična linija *Bokokotorskih vrata* je spojnica *rt Oštra – rt Mirišta*, a sjeverna spojnica *rt Kobila – rt Đurov Kam (Kabala)*.

⁴ Crna Gora je i u *Zakonu o moru iz 2007.* (čl. 14. st. 3. t. 3.) primijenila ravnu polaznu crtu na spojnici *rt Veslo – rt Oštra*. Vidi: *Službeni list Crne Gore*, br. 17/07 od 31.12.2007, br. 06/08 od 25.1.2008.

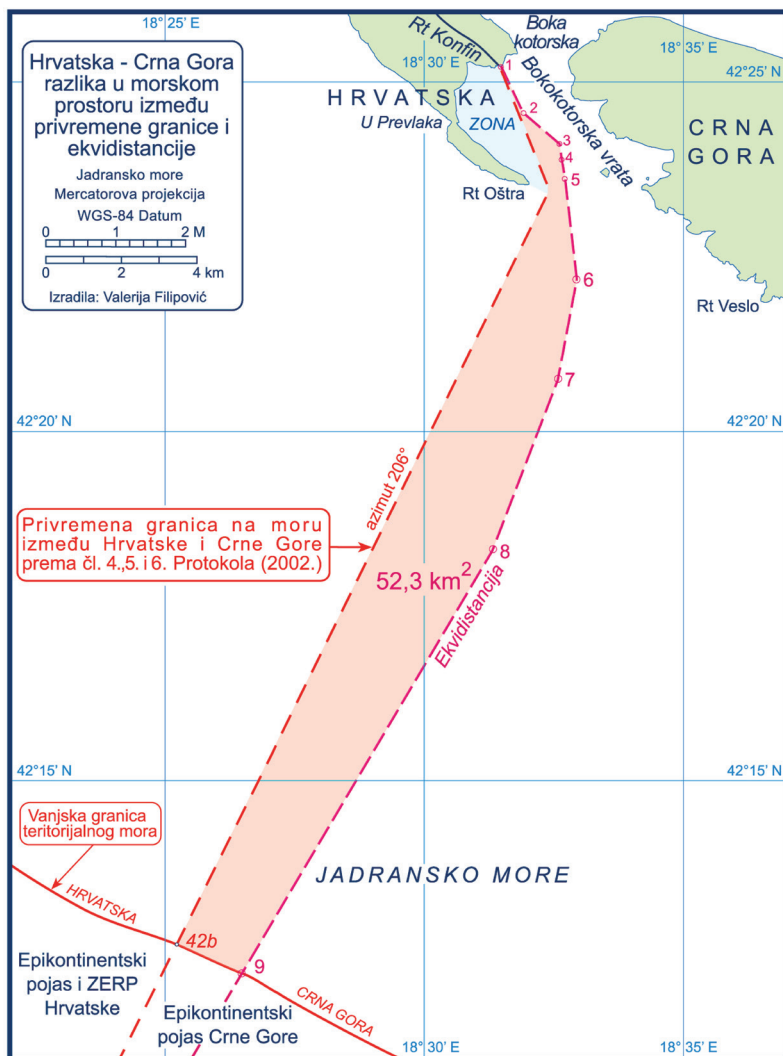
Izvan *Bokotorskih vrata/Boke kotorske* ravna crta se nastavlja privremenom crtom razgraničenja teritorijalnih mora Republike Hrvatske i Crne Gore od točke T2, iz čl. 6. st. 1. *Protokola* i nastavlja se ravnom crtom 12 nautičkih milja azimutom 206° do otvorenog mora do točke 42b⁵.

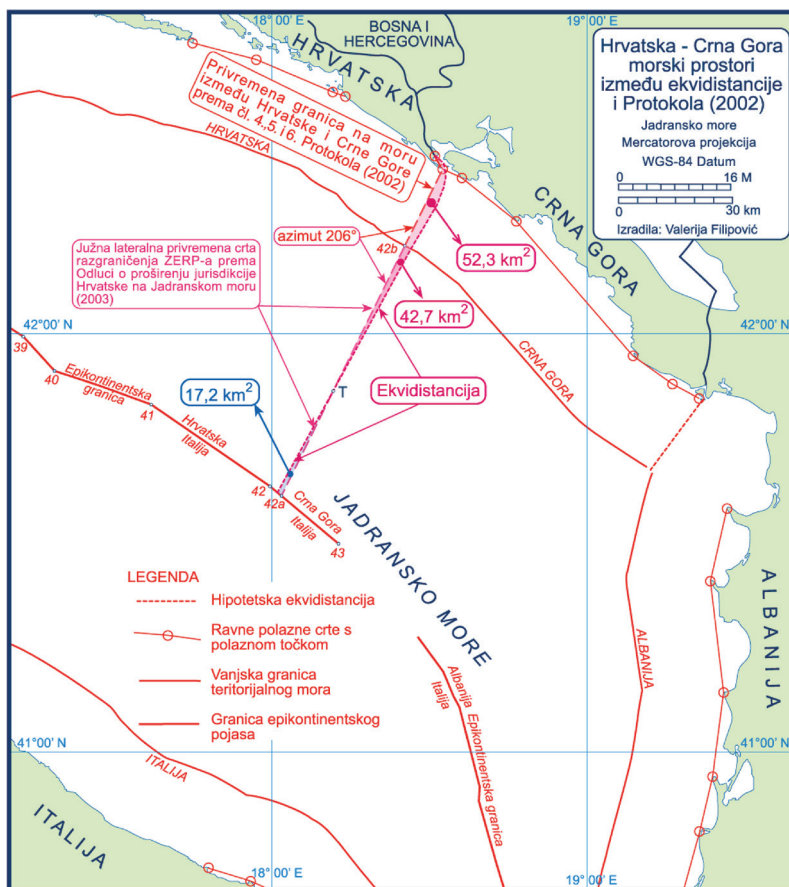
Karta 2. Hrvatska – Crna Gora, privremeno razgraničenje teritorijalnih mora prema čl. 6. st. 1. *Protokola* iz 2002. izvan *Bokotorskih vrata/zaljeva Boka Kotorska*

⁵ Hrvatska je 2. rujna 2005. pohranila kod Glavnoga tajnika UN, u skladu s čl. 75. t. 2. *Konvencije UN o pravu mora (1982.)* popis geografskih koordinata točaka kojima je ustanovila vanjsku granicu ZERP-a. Vidi: *Law of the Sea Bulletin*, No. 59, p 29. http://www.un.org/depts/los/doalos_publications/LOSBulletins/bulletinpdf/bulletin59e.pdf

2. Privremeno razgraničenje morskih prostora između Republike Hrvatske i Crne Gore prema *Protokolu iz 2002.* odstupa od *ekvidistancije*. Površina odstupanja u odnosu na teritorijalno more Republike Hrvatske iznosi 52,3 km², što znači da tu površinu Hrvatska privremeno (do konačnog razgraničenja) prepušta Crnoj Gori odstupajući od *ekvidistancije* u Bokokotorskim vratima/Bokokotorskom zaljevu i izvan njega do 12 nautičkih milja tj. vanjske granice teritorijalnog mora. Ta površina približno odgovara površini otoka Ugljana od 51 km².

Karta 3. Hrvatska – Crna Gora, razlika u morskom prostoru između privremene granice i ekvidistancije, površina odstupanja od ekvidistancije u odnosu na teritorijalno more je na štetu Hrvatske i iznosi 52,3 km²

Karta 4. Hrvatska – Crna Gora, analiza razgraničenja morskih prostora prema Protokolu iz 2002. i ekvidistanciji uz usporedbu površina morskih prostora između te dvije crte razgraničenja

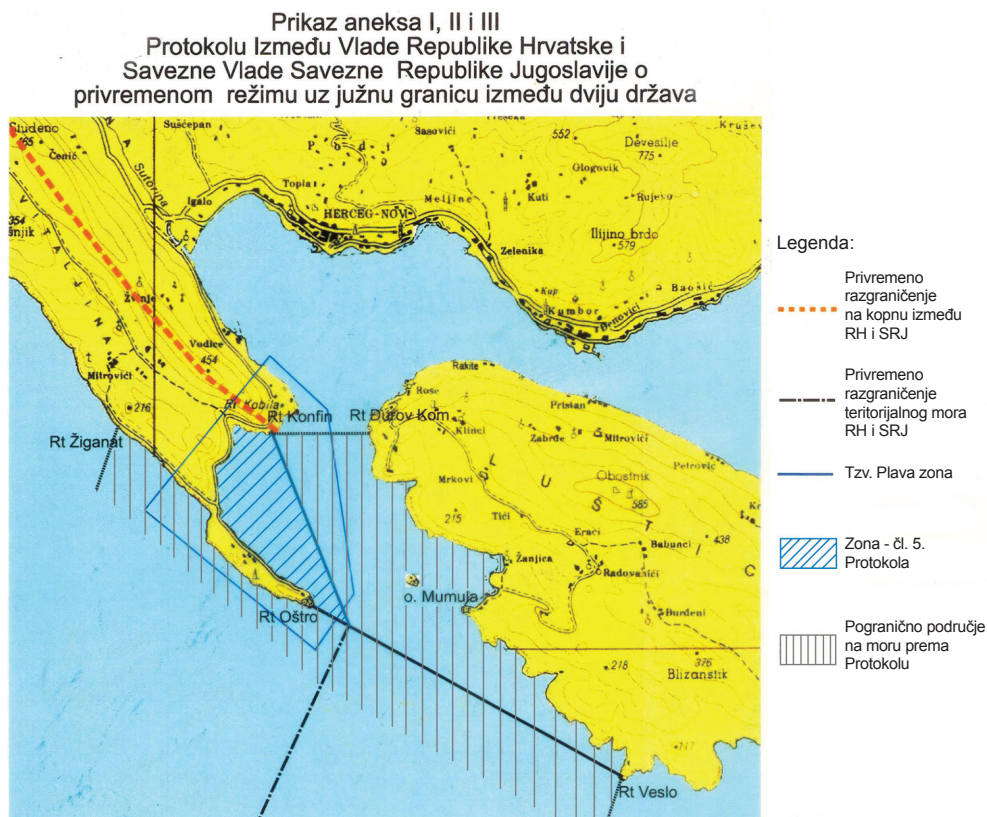
Daljnja analiza (i usporedba) razgraničenja morskih i podmorskih prostora prema Protokolu iz 2002. i odstupanje od ekvidistancije ukazuje i na sljedeće: primjenom Protokola Hrvatska, do konačnog razgraničenja, prepušta Crnoj Gori u morskome prostoru izvan teritorijalnoga mora (epikontinentski pojas i zaštićeni ekološko ribolovni pojas Republike Hrvatske), dakle u morskome prostoru između ekvidistancije i produžetka privremene crte razgraničenja iz Protokola do točke T (naša oznaka), površinu od 42,7 km²⁶, a dobiva manju površinu od 17,2 km²⁷, od točke T do crte raz-

⁶ Površina od 42,7 km² između ekvidistancije i produžetka crte razgraničenja iz Protokola je na štetu Hrvatske i odnosi se na epikontinentski pojas i Zaštićeni ekološko ribolovni pojas. Površina približno odgovara površini otoka Lastova od 40,8 km².

⁷ Površina od 17,2 km² između ekvidistancije i produžetka crte razgraničenja iz Protokola u korist je Hrvatske.

graničenja epikontinentskih pojasa prema *Sporazumu između Vlade SFR Jugoslavije i Vlade Republike Italije o razgraničenju epikontinentskog pojasa između dvije zemlje iz 1968.* (u daljnjem tekstu: *Sporazum iz 1968.*)⁸

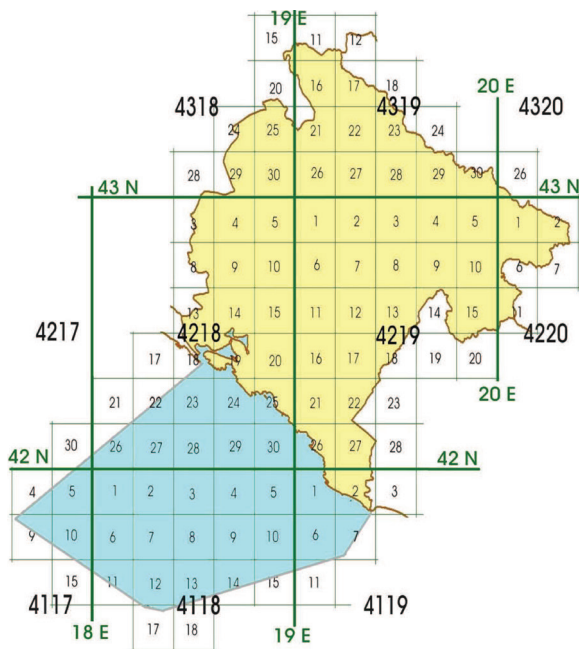
3. Prema čl. 5. st. 1. *Protokola iz 2002.* u morskome prostoru uz hrvatsku obalu (neprijeporno hrvatsko teritorijalno more), tzv. ZONI, radi zaštite opće sigurnosti, sprečavanja i otkrivanja počinitelja svih oblika nezakonitih radnji ustrojava se mješovita policijska posada (po dva člana iz svake stranke *Protokola*) na policijskom plovilu s naizmjeničnim zapovjedanjem.⁹ Mjerodavno pravo za utvrđivanje postojanja nezakonite radnje je zakonodavstvo stranke *Protokola* čiji je počinitelj državljanin. U slučaju da počinitelj ima dvojno državljanstvo mjerodavno je zakonodavstvo stranke *Protokola* u kojoj počinitelj ima prijavljeno prebivalište. U slučaju da počinitelj radnje nije državljanin nijedne stranke *Protokola*, mjerodavno je zakonodavstvo stranke na čijem je državnom području počinitelj prethodno izvršio prijavu boravka.

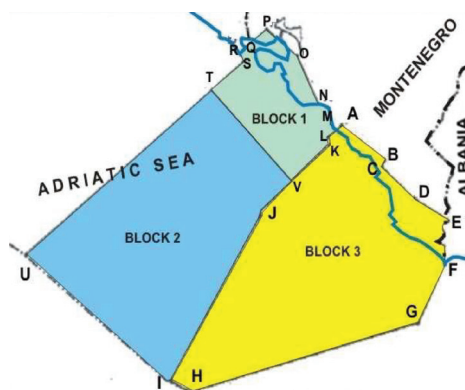
⁸ *Službeni list SFRJ, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi*, br. 28/70.

⁹ O realiziranim i planiranim mješovitim ophodnjama vidi поближе: Vesna Barić Punda, Valerija Filipović, *o.c.*, str. 243–260.

4. Trećeg ožujka 2011. Vlada Crne Gore je donijela *Odluku o određivanju blokova za istraživanje i proizvodnju ugljikovodika* čije lateralne granice prema Republici Hrvatskoj značajno odstupaju od crte razgraničenja morskih prostora dviju država prema odredbama *Protokola iz 2002.*, ali i pravila međunarodnog prava mora.

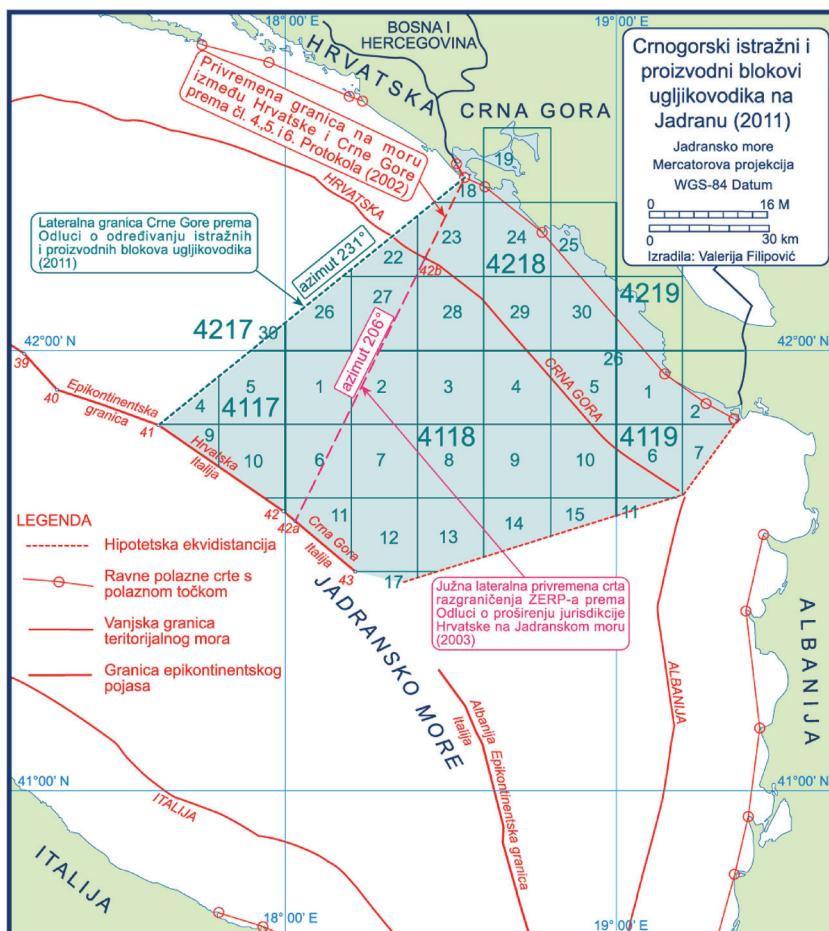
Izvor: Karta istražnih i proizvodnih blokova ugljikovodika Crne Gore na Jadranu objavljena u *Službenom listu Crne Gore*, br. 17/11, od 28. ožujka 2011.

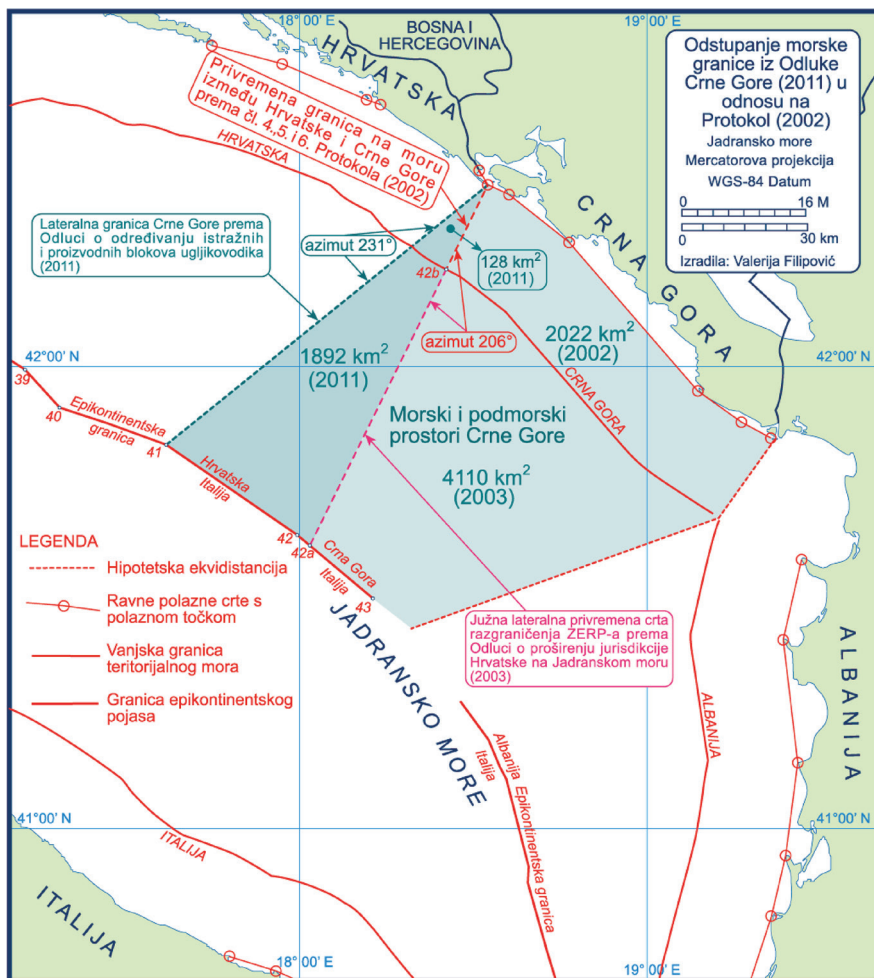
Izvor: *Oil and gas in Montenegro.pdf*, Government of Montenegro, Ministry for economic development¹⁰

¹⁰ www.mek.gov.me/.../FileDownload.aspx?rid...2...

Vanjska granica istražnih blokova Crne Gore prema morskim i podmorskim prostorima Republike Hrvatske, odnosno lateralnoj granici, pogrešno je prikazana i značajno odstupa od crte razgraničenja prema *Protokolu iz 2002.* Napušta se smjer razgraničenja koji ide azimutom 206° i određuje novi koji se proteže azimutom 231° pri čemu se pomicanjem crte razgraničenja morski i podmorski prostori Crne Gore, na štetu Hrvatske, uvećavaju za ukupno 2020 km^2 . Za 128 km^2 uvećava se površina teritorijalnog mora Crne Gore, a za 1892 km^2 morska površina izvan granice teritorijalnog mora do crte razgraničenja epikontinentskih pojaseva prema *Sporazumu iz 1968.*

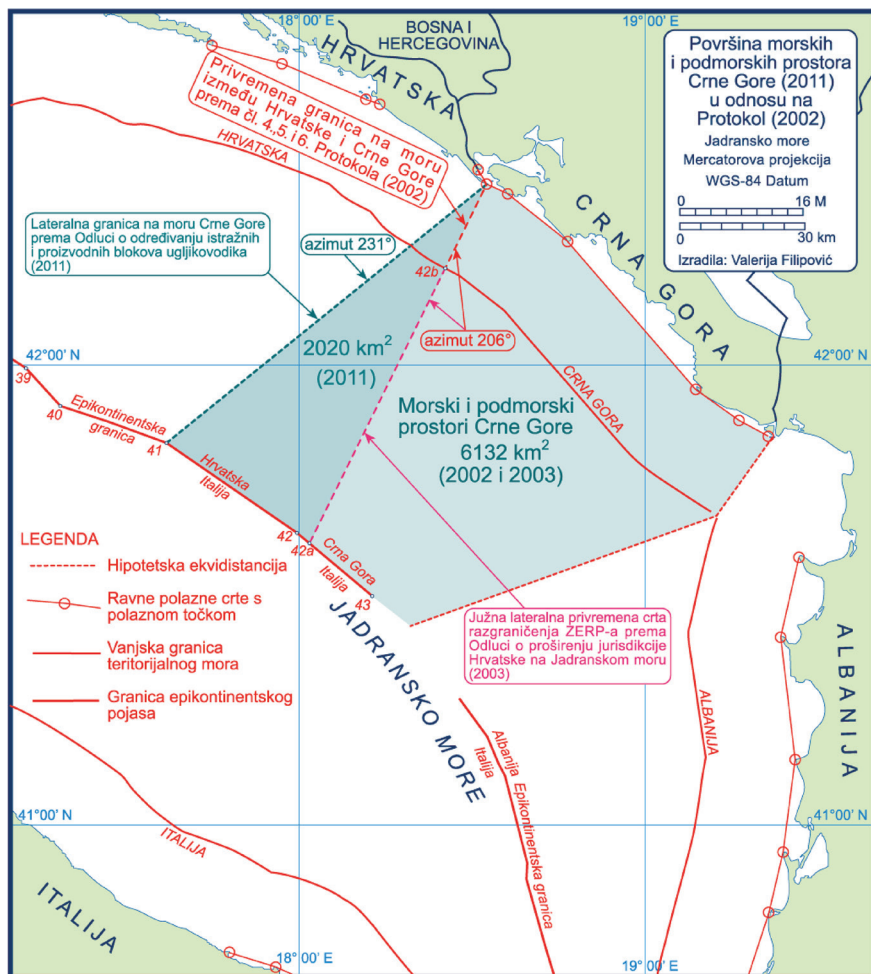

Karta 5. Crnogorski istražni i proizvodni blokovi ugljikovodika na Jadranu iz 2011., odstupanje od azimuta 206° prema *Protokolu iz 2002.* i određivanje novog smjera lateralne granice prema Odluci Vlade Crne Gore iz 2011., azimutom 231°

Karta 6. Granica morskih i podmorskih prostora Crne Gore primjenom azimuta 206° prema *Protokolu iz 2002.* u odnosu na *Odluku o određivanju istražnih i proizvodnih blokova (2011.)* i primjena azimuta 231°

Primjenom azimuta 231° iz *Odluke o određivanju istražnih i proizvodnih blokova (2011.)* u odnosu na privremenu lateralnu granicu prema *Protokolu iz 2002.* i azimut 206° , površina teritorijalnog mora i epikontinentskog pojasa Crne Gore trebala bi se uvećati za 33% na štetu Republike Hrvatske.

Karta 7. Površina morskih i podmorskih prostora Crne Gore uvećana za 33% primjenom azimuta 231° iz *Odluke o određivanju istražnih i proizvodnih blokova iz 2011.*

5. Republika Hrvatska je 15. prosinca 2011. uputila prosvjednu notu Veleposlanstvu Crne Gore u Zagrebu u kojoj se upozorava na:

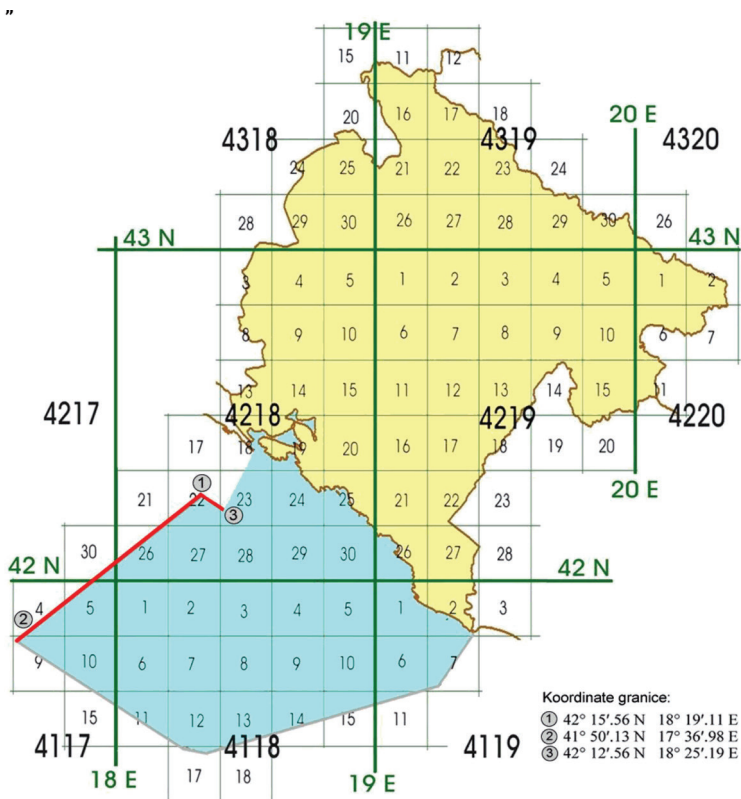
- pogrešno prikazanu crtu granice na moru između Republike Hrvatske i Crne Gore, koja je različita od crte razgraničenja kako je ona određena prema *Protokolu iz 2002.*
- nepravilan prikaz smjera lateralne granice na moru kako kod određivanja privremene granice između teritorijalnih mora tako i kod prikaza njezinog nastavka u pravocrtnom smjeru koji se nastavlja izvan granice teritorijalnog mora i prolazi kroz blokove, za koje je pogrešno naznačeno da su "zona podmorja koja pripada teritoriju Crne Gore – do državne granice".

Vlada Crne Gore se poziva da naznačene nepravilnosti ispravi čime bi se potvrdila privrženost vladavini prava i razvijanju dobrosusjedskih odnosa. I tom se prigodom podsjeća Vladu Crne Gore da između dviju država postoji dogovor o rješavanju spora o granici pred Međunarodnim sudom. Taj "dogovor" do sada nije objavljen niti ratificiran.

6. Da je smjer određivanja lateralne granice istražnih blokova prema Hrvatskoj pogrešno prikazan i da je različit od crte razgraničenja kako je ona određena prema *Protokolu iz 2002.*, jednim je dijelom potvrđeno 30. listopada 2014., kada je Vlada Crne Gore donijela *Odluku o izmjeni Odluke o određivanju blokova za istraživanje i proizvodnju ugljikovodika*.¹¹ Prema toj *Odluci* Crna Gora odustaje od raspisivanja tendera za davanje koncesije za eksploataciju nalazišta plina i nafte na dijelu morskog prostora koji je neprijeporno teritorijalno more Republike Hrvatske. Korekcijom je obuhvaćena vrlo mala površina morskog prostora, a određene su i tri koordinate lateralne granice. Međutim, i dalje je smjer lateralne granice nepravilan kako kod određivanja privremene granice između teritorijalnih mora tako i kod prikaza njezinoga nastavka u smjeru izvan teritorijalnog mora. Azimut 231° i dalje određuje smjer morske granice. Vrlo je interesantno priopćenje biroa za odnose sa javnošću Vlade Crne Gore u kojem se navodi da se tom *Odlukom* Crna Gora "precizno uskladila i prilagodila međunarodnom dokumentu Protokolu o privremenom režimu uz južnu granicu iz 2002....."¹²

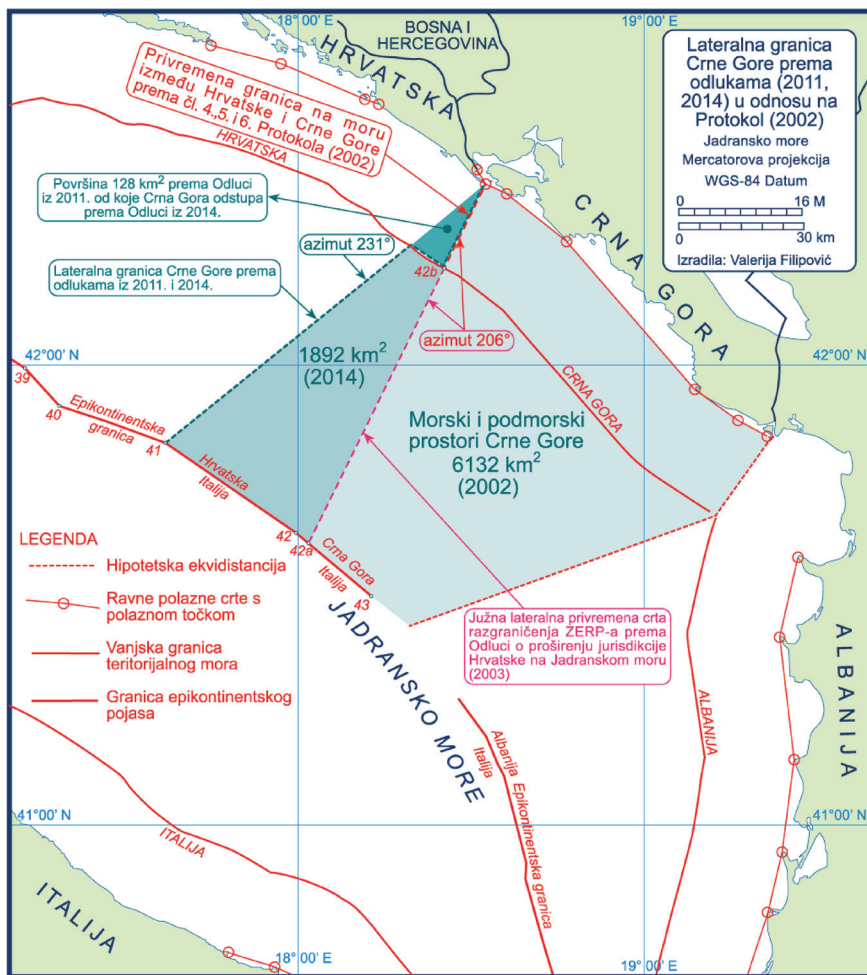
¹¹ Objavljena u *Službenom listu Crne Gore* br. 51/2014 od 5. prosinca 2014.

¹² <http://www.gov.me/vijesti/143243/Crna-Gora-stiti-svoje-interese-u-morskom-podrucju-u-skladu-sa-medunarodnim-aktima.html>

Izvor: Karta istražnih i proizvodnih blokova ugljikovodika Crne Gore na Jadranu prema Odluci iz 2014. objavljenoj u *Službenom listu Crne Gore*, br. 51/14, od 5. prosinca 2014.

Odlukom o izmjeni Odluke o određivanju blokova za istraživanje i proizvodnju ugljikovodika Crna Gora ukupnu površinu od 2020 km², koju prisvaja odstupajući od lateralne granice (smjer određen azimutom 206°) prema Protokolu iz 2002. i određujući novu granicu smjerom azimuta 231°, umanjuje za 128 km² u morskome prostoru teritorijalnog mora Republike Hrvatske.

Karta 8. Lateralna granica istražnih i proizvodnih blokova ugljikovodika Crne Gore na Jadranu prema odlukama Vlade Crne Gore iz 2011. i 2014.

7. Prvo javno nadmetanje za izdavanje dozvola za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na Jadranu, Vlada Republike Hrvatske je objavila 27. ožujka 2014. Određeno je ukupno 29 istražnih prostora. Smjer lateralne granice prema Crnoj Gori ostaje smjer granice prema *Protokolu iz 2002.* i proteže se crtom razgraničenja koja ide azimutom 206°.

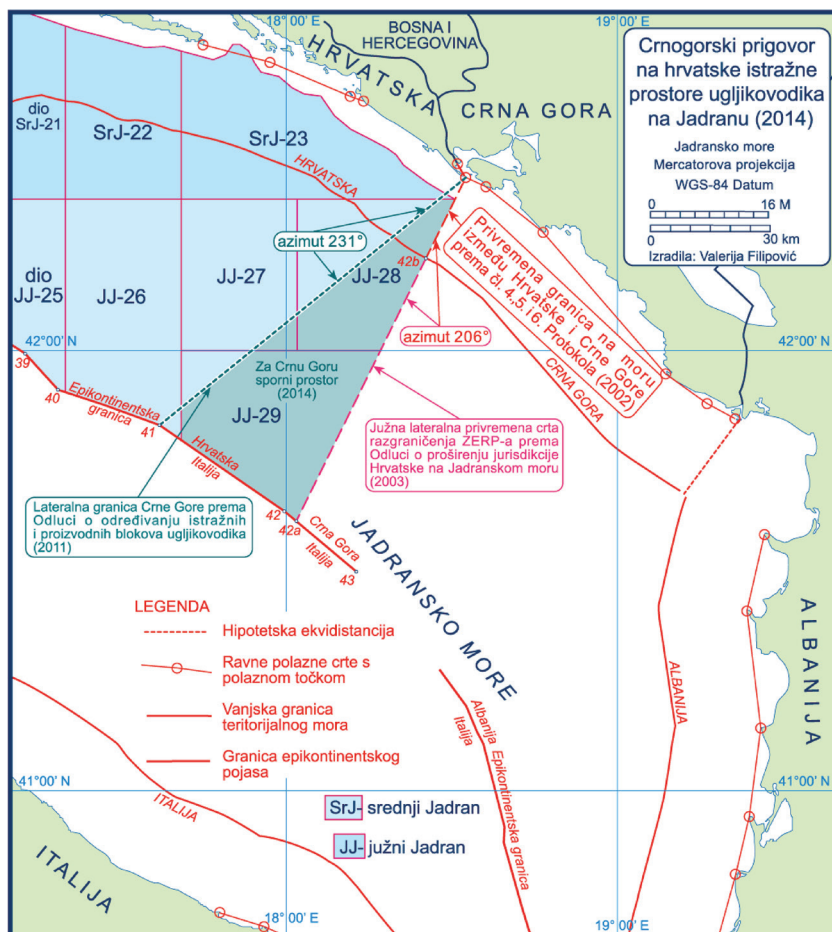

Karta 9. Hrvatski istražni prostori ugljikovodika na Jadranu (2014.)

Iako Hrvatska ni u jednom dijelu nije odstupila od smjera crte razgraničenja prema *Protokolu iz 2002.*, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Crne Gore, 2. srpnja 2014. je uputilo Glavnom tajništvu UN-a kao depozitaru Konvencije UN-a o pravu mora (1982.) protestnu notu u kojoj se upozorava na:

- aktivnosti Republike Hrvatske u suprotnosti s Konvencijom i drugim međunarodnim ugovorima na snazi,
- blokove 27, 28 i 29 u Jadranskom moru koji se nalaze u cijelosti ili u jednom dijelu unutar prostora koji je za Crnu Goru sporan.

Crna Gora je postupak Republike Hrvatske ocijenila jednostranim aktom koji je u suprotnosti međunarodnim obvezama prema *Protokolu iz 2002.*

Karta 10. Hrvatski istražni blokovi 27, 28 i 29 u Jadranskom moru koji se prema diplomatskoj noti Crne Gore nalaze u cijelosti ili jednim dijelom unutar istražnih prostora koji su za Crnu Goru sporni

8. Do konačnog razgraničenja morskih i podmorskih prostora između Republike Hrvatske i Crne Gore, smjer lateralne granice (odstupa od *ekvidistancije*), određen prema *Protokolu iz 2002.*, značajno je korigiran na štetu Hrvatske jednostranim aktima Vlade Crne Gore (odluke iz 2011. i 2014.) što je nedvojbeno u suprotnosti s međunarodnim pravom i ranije preuzetim međunarodnim obvezama.

Summary:

PROTOCOL ON THE INTERIM REGIME ALONG THE SOUTHERN BORDER (2002) WITH SPECIAL REGARD TO THE DECISIONS OF THE GOVERNMENTS OF THE REPUBLIC OF CROATIA AND MONTENEGRO ON THE EXPLORATION AND EXPLOITATION OF HYDROCARBONS IN THE ADRIATIC

This paper examines the Protocol between the Government of the Republic of Croatia and the Federal Government of the Federal Republic of Yugoslavia (party to the Protocol is now Montenegro, having declared independence and autonomy on 3 June 2006) on the interim regime along the southern border between the two states (2002), and the decisions of the Governments of Montenegro (2011) and Croatia (2014) concerning the exploration and exploitation of hydrocarbons in the Adriatic, with respect to the delimitation of marine and submarine areas under the Protocol.

On 3 March 2011, the Montenegrin Government adopted the Decision on Hydrocarbon Exploration and Production Blocks, whose limits depart from the maritime delimitation between the two states according to the provisions of the Protocol on the Interim Regime along the Southern Border, and from the rules of the Law of the Sea, contrary to the coordinates of exploration areas referred to in the first public tender for licensing the exploration and exploitation of hydrocarbons in the Adriatic, published pursuant to the decisions of the Croatian Government of 27 March 2014.

Keywords: *exploration and exploitation of hydrocarbons in the Adriatic; maritime boundary between Croatia and Montenegro; the Adriatic Sea.*